

MARCZI MARIANN¹ INTERJÚSOROZATA
A ZENEI ISMERETTERJESZTÉSRŐL (I.)
„NAGYON-NAGYON SZÉP, ÖRÖMTELI ÉLETEM VOLT.”
Beszélgetés a 101 éves Varga Károly² zenetanár-karnaggal, rádiós
szerkesztő-riporterrel

Varga Károly otthoni munkaszobájában

Marczi Mariann: Nagyon szépen köszönöm, hogy elfogadta a felkérést erre a beszélgetésre. Tudom, hogy milyen óriási misszió és micsoda szent küldetés tulajdonképpen a zenei ismeretterjesztés, mert egy alázatos szolgálat a közönség felé, a zene felé és az előadókat is segíti. Erről kérdezném Karcsi bácsit, hogy zenepedagógusként hogyan került bele az Országos Filharmónia koncertjeibe? Nagyon-nagyon sok koncerten bevezette és ismertette a műveket.

Varga Károly: Tulajdonképpen nagyon korán kezdtem. Óvodás koromban, két és fél, hároméves koromban, nagymamámék előtt elterülő zöld gyepen, 15-16 óvodás társam összejött, és én tanítottam nekik gyermekjátékokat. Ezzel indult, itt kezdtünk, és innen már tovább folytatódott, most a 101. életévemig.

¹ **Dr. Marczi Mariann** zongoraművész, egyetemi adjunktus (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem)

² **Varga Károly** (Jászberény, 1925. szeptember 20.) zenetanár, karnagy, rádiós szerkesztő-riporter. Nevéhez kötődik számos, gyermekeknek és fiataloknak szóló zenei program, hangverseny, operaházi előadás, rádió- és televízióműsor, zenei vetélkedő műsorvezetése. Több ezer hangversenynek volt házigazdája pályája során. A Magyar Köztársaság Tisztikeresztjével kitüntetett, kétszeres Artisjus-díjas, hét alkalommal kapta meg a Magyar Rádió Nívódíját, KÓTA Életmű-díjas, a Magyar Kodály Társaság és az Erkel Ferenc Társaság tiszteletbeli tagja. 2023-ban, 98 évesen Csaba Királyfi Emlékérmét kapott és Magyar Kultúra Lovagja elismerésben részesítették

MM: Gratulálok! Csodás életkor!

VK: Igen. Nagyon szerettem csinálni, éppen ez tartott talán életben ilyen hosszú évtizedeken keresztül, mert mindig csak azt tettem, csak azt műveltem, amit szeretek, és mindezt nagyon-nagyon szerettem.

Persze sok minden mást is csináltam. Egyszer össze kellett gyűjtenem újságíró kollégáknak elmesélni, – mert újságíró is voltam – hogy mi mindenfélét csináltam itt. Kiderült, hogy 16 félélt egyszerre, párhuzamosan. Óriási, és nagyon tevékeny életem volt, valóban.

Sok utazással is járt a Filharmóniai munkám. Tettem olyan utakat, hogy lementem Szegedre, onnan átmentem Békéscsabára, onnan átmentem Debrecenbe, onnan Miskolcra, aztán Egerbe, és végül éjjel hazaértem. És ezek mind filharmóniás koncertekhez kapcsolódó utak voltak.

És ezek, amiket most mondtam, ezek pontosan a zenei neveléssel voltak kapcsolatosak. Összesen 6700 koncertműsor vezetője voltam az Országos Filharmóniában.

MM: Mikor indult pontosan ez a zenepedagógiai, zenei népművelés?

VK: Na most ennek azért olyan előzménye van, amit érdemes elmondanom. Ugye említettem az óvodáskort. Mikor általános iskolás voltam, akkor úgy fedeztek fel, hogy a tanító úr, aki az ország tanítója volt, és kántortanító, és elmentünk szent misére, akkor azt mondta, hogy olyan szép hangom van, énekeljek mellette. Tulajdonképpen így kezdődött a zenepedagógiával való foglalkozásom is, mert attól kezdve másokat is rávettem már a tanulásra, éneklésre.

Arra, hogy hogyan kell tanulni, rávezettem őket. Amikor már tudták, akkor már nem volt gond, mert egyenesen ment magától. Ami igazán hivatalos kezdésnek tekinthető, az akkor volt, amikor én repülőtisztnek készültem érettségi előtt, és érettségi után és Darázs Árpád karnagy úr jó barátom lett. Hatására a Zeneművészeti Főiskolára váltottam, és nekem nagyon érdekes volt ott tanulni.

MM: És ott milyen szakon tanult?

VK: Hogy is történt ez tulajdonképpen? Mikor diákok voltunk, akkor volt már iskolai kórusunk. A gimnáziumi kórusnak én voltam az ifjúsági karnagya. És

azután nyáron csináltunk nyári kórushangversenyeket, és minden nyár végén volt valaki olyan látogató, aki ismert személyiség volt a nagyok közül, és így történt tulajdonképpen a Zeneakadémiára való felvételem is, mert meghívtam két nagyszerű professzort, akik örömmel eljöttek meghallgatni a nyári zárókoncertünket. Még nem voltam a zeneakadémista, csak jól ismertem őket. Végig vezényeltem a műsort, és a koncert végén fölállt az egyikük, és ott bent a teremben, a tanítóképzőnek a nagytermében kijelentette, hogy ebből a fiatal emberből, – mert énekeltem dalt is – nem lesz operaénekes, de mi ketten már fölveltük őt a Zeneakadémiára, karvezetés szakra! De aztán nem csak ezt végeztem el, hanem összesen három tanszakot hat év alatt: egyházzenevel, azután középiskolai tanárképzővel, és a végén karnagyképzővel.

Nagyon-nagyon szerettem, szívesen és nagy örömmel csináltam. Talán nem volna szabad elmondanom, de egyszer vezényeltem a Mátrai képeket, Kodály kórusművét, mégpedig az utolsó diplomakoncerten. Jöttem ki, és egyszer csak hallom, hogy valaki gyorsabban lépked, mint én, és megjelent akkor a Vásárhelyi Zoltán³ professzor úr mögöttem, és azt mondta, hogy nézz már hátra! Így hátra fordultam, és egy ismert karnagy jött az ő háta mögött, aki szintén a Zeneakadémia tanára volt. Azt mondja nekem kedvesen, hogy az életben nem fogja senki úgy elvezényelni, ahogy te vezényelted most a Mátrai képeket. És akkor eszembe villant, hogy nem véletlen, hogy amikor én meghajoltam, majd visszafordultam, fordulás közben láttam, hogy Kodály állva tapsol nekem. Tehát így kezdődött tulajdonképpen. Illetve hát előbb már is, mert én már zeneakadémista koromban nagyon sok mindent csináltam. Ugyanis már zeneakadémista koromban gyakorlatvezető tanára voltam a Zeneakadémiának. És volt egy zeneiskolai osztályom, amibe Budapestről főleg, de még vidékről is jártak a főiskolások, azért, hogy megtanuljanak tanítani. Tehát akkor módszertant is tanítottam. Ilyen kezdetek voltak.

Nagyon-nagyon szép, örömteli életem volt. És akkor kezdődött, azzal, hogy amikor elvégeztem a Zeneakadémiát, akkor rögtön bekerültem a nagyon jó hírű zeneiskolába, az Óbudai Zeneiskolába, ahol rögtön tanszakvezető lettem.

³ **Vásárhelyi Zoltán** (Kecskemét, 1900. március 12. – Budapest, 1977. január 27.) Kossuth-díjas karnagy, zenepedagógus.

MM: Óbudáról jövök egyébként. Ott az Aelia Sabina Zeneiskola van most jelenleg.

VK: Nagyon jó rá gondolni, hogy már fiatatalon tanszakvezető lehettem egy országos hírű zeneiskolában, kiváló tanárok társaságában, akikkel nagyon jó volt együtt dolgozni, s akiből irányításommal nagyszerű csapat lett!

Megjegyzem, hogy én már akkor, abban az időben, amikor még elsős, másodikos, harmadikos srác voltam a Zeneakadémián, már akkor is meg tudtam magamnak szervezni a csoportokat, pl. a Zenekedvelő Gyerekek Klubját egyet óvodában, egyet a művelődési központban. Ezt akkor több iskola otthonban is megcsináltam. Ennek híre elterjedt Budapesten az összes iskolában, és egyszer csak országossá lett a Zenekedvelő Gyerekek Klubja mozgalom. A legfontosabb számomra azonban az alapfokú zenei nevelés volt!

MM: A Zenekedvelő Gyerekek Klubja foglalkozások milyen gyakorisággal történtek?

VK: Havonta egyszer, a nyári hónapokat és szeptember leszámítva 8 hónapon keresztül. Ezeken a klubfoglalkozásokon mindig voltak meghívott előadók, akik zenéltek/énekelték a gyerekeknek. Mindig a legjobb magyar művészek, a legjobb magyar hangszeres vagy énekes művészek, és szinte valamennyi olyan külföldről érkezett vendég, aki világhírű volt. Mindig azok jöttek, akik közel voltak valahol a gyerekekhez, és a gyerekek korához, ehhez a mozgalomhoz és meg lehetett kérni őket, hogy jöjjenek el hozzánk vendégnek.

MM: Meddig tartott a Zenekedvelő Gyerekek Klubja? Úgy évszám szerint körülbelül meddig működött? Nagyon sokáig úgy tudom.

VK: Nagyon sok éven keresztül. 70 éven keresztül tartott ez a Zenekedvelő Gyerekek Klubja. De úgy, hogy ez nem csak hivatalon kívüli, vagy intézményen kívüli klub lett, hanem a Zenekedvelő Gyerekek Klubja címmel 266 egyórás előadást vezettem a Magyar Televízióban. Ez is sikeres volt. Nagyon jó volt. És akkor az volt a jó, hogy akik oda egyszer jöttek gyerekként, azok végig, míg felnőttek lettek, oda jártak. Sőt, felnőtt korukban is visszajöttek.

Varga Károly zenei vetélkedőt vezet

Az Óbudai Klubom egyikéből lett a Fővárosi Zeneiskola Szervezet Központi Mozart Klubja. Ez azoknak a gyerekeknek a klubja volt, akik zenei pályára készültek. Még a mai élő művészek között is nagyon sok olyan van, aki oda járt. Néha leveleket kapok például, – ez most volt az idén- kaptam egy levelet az egyik nagyon közösségi tanítványtól, írta, hogy most 94 éves vagyok, és nagyon boldog voltam, hogy ott lehettem Karcsi bácsinál, mert attól lettem hegedűművész.

Az én általam vezetett klubokban mindig rend volt, de a hangversenyeken is. Nem akarok mondani neveket, mert nem lenne szép, de volt, aki fülhúzással tudta csak a rendet fenntartani, de volt olyan kollégám is, aki ezt pofozással, vagy a teremből való kivezetéssel tudta csak elérni, Nálam mindig csendben voltak a gyerekek és figyeltek rám és a zenére. Egy esetre nagyon szívesen emlékszem. Ez egy operaelőadás volt az Erkel Színházban. Középiskolások jöttek nem nagy zajjal, de úgy jól lehetett hallani a hangjukat. És akkor bejött egy hosszú fiúcska, fölnézett a színpadra, és már ott volt a zenekar, a karmester. Fölkiáltott nekem, hogy mi lenne, ha én kiabálnék? Na most erre az egyik meghúzta volna a haját, a másik kirúgta volna, a harmadik nem is tudja, mit tett volna vele, én meg visszanéztem rá, és azt mondtam: „Vissza kiabálnék”, csak így csendben. Olyan csendet, talán még sosem hallottam. Az egész kétórás műsor, ebben a nagyszerű csendben zajlott le, mert rájöttek, hogy ezt értelmes csendben hallgatni, itt valami nagyon fontos, szép dolog történik, amitől gazdagabbak lesznek, örömtelibb lesz az életük.

Nagyon jó, hogy kimondtam az örömteli szót. Öröm nélkül nincs zenei nevelés. A gyerekek csak akkor haladnak előre a zenében és a zene megismerésében, szeretetében, ha öröm ez a számukra, amit teszek. Tehát, öröm nélkül nem lehet! Amikor metodikakönyvet írtam, akkor az volt az első mondatom, hogy öröm nélkül nincs zenehallgatás, és öröm nélkül nincs zenetanulás. Meg kell teremteni az örömet, és az nem lehet fenyegetőzéssel, fülhúzással, kis vagy nagy pofonnal, hátba bökéssel. Azt csak akkor lehet megteremteni, hogyha az ember valami nagyon-nagyon szépet mond nekik, de igazat, mindig igazat, és mindig nagyon szépet, ami az ő életükre csak jó hatással lehet. És ez az az alapja tulajdonképp annak a lehetőségnek, hogy egy ország ifjúsága oda legyen a zenéért.

Még ma is azt mondják, hogy amikor a Varga Karcsi bácsi kilépett a színpadra, akkor halálos csend lett, és tartott egészen a koncert végéig. És tényleg így volt. Hát igen, ez nagyon fontos, hogy valaki karizmával meg tudja teremteni azt a figyelmet. De karizmat nem lehet csinálni. Annak őszintén meg kell lenni, és élőnek kell lenni. Tehát, nagy, nagy szeretet kell ahhoz, hogy egy koncertsorozatot vezessen az ember.

A Zenekedvelő Gyerekek Klubja Magyarországon az 1940-es évek elején kezdődött és tartott körülbelül 2010-ig: akkor szűnt meg az Országos Filharmóniának a korábbi rendszere.

MM: A Filharmóniánál évszám szerint meddig vezette a koncerteket?

VK: Filharmóniánál 57 éven át, több mint fél évszázadon keresztül vezettem.

A filharmóniai koncerteket 1951-ben kezdtem vezetni, és akkor lettem a Magyar Rádió munkatársa is szintén 57 éven keresztül. Mind a mai napig úgy tekintenek rám, mint a Magyar Rádió munkatársa. De most beszéljünk valami másról!

Varga Károly a Játsszunk zenét! c. könyv társszerzője

Öt évvel ezelőtti kerti balesetem sérülésem óta most új típusú zenei ismeretterjesztő műsort szerkesztek-vezetek a lakásomból az internet segítségével, így továbbra is országosan élnek zenei ismeretterjesztő vetélkedőim Játsszunk zenét! címmel. Az egyik csapat Győrből kapcsolódik hozzánk, a másik csapat Szegedről, a harmadik Miskolcra, a negyedik Pécsről, és így tovább. Ezek a 74 éven át tartó „Játsszunk zenét!” sorozataim záróműsorai, melyek alapja kezdettől fogva alapja a zenei örömszerzés és a zenei ismeretszerzés volt. Úgy is hívtuk ezeket az összejöveteleket, hogy egy ismeretszerző vetélkedő, bár sohasem a vetélkedés, hanem a zene játékos formában történő megszerettetése volt a fő cél és mindig egy-egy kiemelt zeneszerzőhöz kapcsolódott. Például most a legutolsó sorozat, amit most csináltunk, és tart a mai napig a XX-XXI. századi magyar mesterek életútja és műveik állnak a középpontban.

MM: Milyen tanáccsal tudna szolgálni a mai fiatal, még tanuló zenetudósok számára? Hogyan készüljenek, hogyan építsék föl, hogy a zenei ismeretterjesztésben jól tudjanak működni?

VK: Szívesen elmondanám nekik például, hogy ezt hogyan építsék fel.

Legelősként legyen egy célkitűzés, amely lehet rövid, pl. három-négy alkalomra, vagy éppen egy tanévre szóló. Fontos, hogy mindig tudatosan készítsék el az elmondandó szöveget, melyet előtte javaslok otthon többször is

elpróbálni. Én a vetélkedő anyagából mind alkalommal a felkészítő tanárok és a versenyzők részére szerkeszttek egy kis „Tudod-e füzetet”, amely megkönnyíti a játékra való felkészülést és hasznos olvasnivaló marad későbbre is.

MM: Kérdés, hogy a zenetudósok kapnak-e erre vajon felkészítést? Tehát volt-e valahol beszédtanítás, retorika óra? Szerintem nem volt soha.

VK: Jó kérdés Másképpen kell beszélni a gyerekközönséghez, mint a felnőttekhez, de a gyermekközönségen belül is legkisebbek felé kell fordulni, ha a felsősök, vagy a gimnazisták mellett alsótagozatosok, netán óvodások is vannak.

Varga Károlynak a debreceni Kodály Leánykar nevében Erdélyi Ágnes nyilatkozik (1980)

MM: A Magyar Rádióban főleg zenei riportokat készített?

VK: Igen, mind zenei volt itthoni és külföldi eseményekről: versenyekről, találkozokról, de nagyon sok portré is volt.

MM: Az a kérdésem, hogy mivel a technikai lehetőségek és az informatikai lehetőségek nagyon megváltoztak, most mi a javaslata a zenetudósok számára, vagy a zeneismeretterjesztők számára? Bevonják-e tevékenységükbe ezeket az új technikai lehetőségeket, vagy inkább ne?

VK: A válaszom egyértelműen IGEN! Ha a modern technika is megjelenik a zene népszerűsítésében, ez még fogékonyabbá teszi munkánkat, különösen a fiatalok között.

Varga Károly szepezdi nyaralójának teraszán (Fülep Márk felvétele, kb. 2020)

FÜGGELÉK

**Varga Károly az MMA Zenei Tagozatának ünnepségén
Életút-díjban részesült (Akadémiai Szalon, 2026. X. 14.)**

Az alábbi fotókat és a YouTube filmet ifj. Varga Károly
készítette.

Az alábbi videófilmen Onczay Csaba akadémikus, gordonkaművész-tanár
laudációja és Varga Károly köszönő szavai:

<https://youtu.be/4ag0QcQNdMQ?is=45u6hx03PsANtiTX> (12:08)

Onczay Csaba gordonkaművész laudációja a Parlando 2026/5. számában olvasható.

Onczay Csaba és Varga Károly

Varga Károly és Bazsinka József

Keuler Jenő, Bázsinka József és Varga Károly

Varga Károly és Ruff Béla.
A háttérben: Balogh Sándor és Bázsinka József

Varga Károly, Ruff Béla és Ember Csaba (háttal)

A kép előterében: Varga Károly

A kép előterében: Ruff Béla és Varga Károly.
Hátérben: Keuler Jenő, Farkas István Péter és Nógrádi Péter

Nógrádi Péter és Varga Károly

101 ÉVES Varga Károly, „egy ország Karcsi bácsija”. A zenés-játék öröme, amely egy életen át elkísér. Az ismeretszerzés hangulata és a tudás megszerzése. A 100 éves Varga Károllyal Fülep Márk közelmúltbeli beszélgetése, továbbá Erdélyi Ágnes /2025/, Fülep Márk /2020, 2022/, Herczeg László /2025/, Horváth Károly /1969/, Kecskésné Papp Ágnes /2025/, Lichter Imréné /1962/, Merényi Judit /2025/, dr. Morva Péter /2009, 2015/, Réfi Zsuzsanna /2014/, Varga Károly / 2003 /, Zsoldos Dávid /2025/ írása és Madarász Iván köszöntő kánonja /2025/ // Képriport Varga Károly 100. születésnapjára ünnepségéről, ahol bemutatásra került Madarász Iván az ünnepi alkalomra készült kánonja (Parlando 2025/4. és 5.) // 100 ÉVES MÚLT Varga Károly. Albert Gizella és Horváth Anikó laudációja (Szerkesztette: Fülep Márk) // Kodállal sétált, majd a Zoomot is megtanulta használni – a 100 éves Varga Károly lépést tart a korrallal (Fekete Fanni, Képmás Magazin, 2025. november) (Parlando 2025/6.)

(Parlando 2026/4.)